

Beschermingsplan vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad 2000 - 2004

Rapport Directie Natuurbeheer nr. 38
Wageningen, 2000

Het auteursrecht van de in deze uitgave opgenomen illustraties berust bij de makers.

Deze publicatie dient te worden vermeld als:

Lenders, A.J.W., Beschermingsplan vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad 2000-2004. Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en Visserij, 's Gravenhage.

Deze publicatie kan schriftelijk of telefonisch worden besteld bij het Expertisecentrum LNV, onderdeel Natuurbeheer onder vermelding van bestelcode "R-38".

De kosten per exemplaar bedragen f 15,-. Een acceptgiro wordt bijgevoegd.

Productie	: Expertisecentrum LNV, onderdeel Natuurbeheer	
Bezoekadres	: Marijkeweg 24, Wageningen	
Postadres	: Postbus 30, 6700 AA Wageningen	
Telefoon	: 0317 - 474801	
Fax	: 0317 - 427561	
Uitgave	: Ministerie van LNV, directie Natuurbeheer; 's Gravenhage. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg; Maastricht. Stichting RAVON; Nijmegen.	
Samenstelling	: A.J.W. Lenders Natuurhistorisch Genootschap in Limburg /	Stichting RAVON
Tekstbijdragen	: F. Blezer Stichting Instandhouding Kleine Landschaps H.J.R. Lenders Stichting RAVON G. van Ommering Ministerie van LNV, directie Natuurbeheer L. Wijlaars Ministerie van LNV, directie Zuid L. Heijkers Provincie Limburg, bureau ILG J. van Montfort Ministerie van LNV, directie Natuurbeheer	elementen
Adviezen	: J.E.M. van der Coelen T.G.Y. van den Broek H.J.M. van Buggenum R.C.M. Creemers D. Frissen J.J. van Gelder R.M. Laan H. Strijbosch A.H.P. Stumpel	
Foto's	: A.J.W. Lenders	
Tekeningen	: R. Felix (vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad) : F. Blezer, Stichting IKL (bijlage 4) : Adviesbureau Natuurbalans - Limes divergens	(bijlage 3)
Kaartmateriaal	: F. Blezer, Stichting IKL (bijlage 1) : Adviesbureau Natuurbalans - Limes divergens	(kaart 1 t/m 4)
Druk	: Drukkerij Van Eck & Oosterink, Kesteren	

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
2 Soortenbeschrijving	9
2.1 Herkenning	9
2.2 Verspreiding	11
2.3 Aantalsontwikkeling	13
2.4 Leefwijze en biotoop	14
2.5 Gedrag	17
3 Beleidsaspecten	19
4 Doelstellingen	21
5 Knelpunten	23
5.1 Achteruitgang van het waterbiotoop	23
5.2 Achteruitgang van het landbiotoop	23
5.3 Isolatie en versnippering	25
5.4 Wegvangen van dieren	25
6 Maatregelen	27
6.1 Inleiding	27
6.2 Algemene biotoopeisen	28
6.3 Gebiedsspecifieke maatregelen	31
6.4 Algemeen	34
7 Actieplan	37
7.1 Inleiding	37
7.2 Maatregelen	37
7.3 Actiepunt en financieel overzicht SPB geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad 2000 - 2004	44
Samensvatting	47
Summary	49
Literatuur	51
Bijlagen	55

Voorwoord

Voor u ligt het beschermingsplan geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. Twee Zuidlimburgse soorten die in Nederland met uitsterven worden bedreigd. Beide soorten worden daarom beschermd door de Natuurbeschermingswet. Voor de vroedmeesterpaden is in 1982 de Meertensgroeve aangewezen als beschermd natuurmonument. Deze maatregelen en het succesvolle actieplan tot herstel van de Zuidlimburgse amfibieën hebben de achteruitgang van de geelbuikvuurpad helaas niet kunnen tegenhouden. Ze hebben ook de vroedmeesterpad onvoldoende kunnen helpen. Beide soorten behoeven daarom meer bescherming. Bovendien heeft Nederland zich internationaal verplicht om beide soorten strikte bescherming te geven. Dat zijn de redenen geweest om een beschermingsplan op te stellen.

Dit beschermingsplan is het resultaat van samenwerking tussen ecologen, beleidsambtenaren en vrijwilligers. De auteur, Ton Lenders, heeft alle organisaties en specialisten die zich inzetten voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad geraadpleegd. Dat geeft mij het vertrouwen, dat ook bij de uitvoering van dit plan alle betrokkenen zullen samenwerken om de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad uit de gevarenzone te halen. Ik hoop dan ook dat hun populaties dusdanig groeien dat ze zullen ontbreken op een volgende rode lijst van amfibieën.

In het kader van de decentralisatie-impuls is afgesproken dat het Rijk en de Provincies gezamenlijk het soortenbeleid vorm geven. Dit plan is ontstaan in nauwe samenwerking met de provincie Limburg. Ik dank iedereen die meegewerkt heeft aan het tot stand komen van dit plan.

1 Inleiding

Zowel de vroedmeesterpad *Alytes obstetricans* (Laurenti, 1768) als de geelbuikvuurpad *Bombina variegata* (Linnaeus, 1758) worden in ons land met uitsterven bedreigd. Beide soorten komen uitsluitend voor in Zuid-Limburg.

Naar aanleiding van inventarisatie-onderzoek kwam in 1982 op initiatief van de Overleggroep Poelenbeheer in Limburg het "Actieplan tot behoud en herstel van de Zuidlimburgse amfibieën" tot stand. Dit actieplan moest een halt toeroepen aan de achteruitgang van het amfibieënbestand en voorzag, behalve in het wegwerken van de achterstand in onderhoud van de voortplantingsbiotopen, tevens in de aanleg van 557 nieuwe voortplantingsplaatsen voor amfibieën in Zuid-Limburg. In 1983 werd met de daadwerkelijke uitvoering van het plan begonnen.

Inmiddels is het aantal voortplantingsplaatsen voor amfibieën in Zuid-Limburg toegenomen tot ongeveer 700. Deze toename is gedeeltelijk toe te schrijven aan de aanleg van nieuwe poelen die kon worden gerealiseerd met gelden van de Provincie Limburg en het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Voor een ander deel zijn bestaande poelen opgeknapt en zijn onderhoudsovereenkomsten afgesloten. De resultaten van het actieplan zijn tot nu toe zeer positief. Over het algemeen blijkt dat nieuwe of herstelde poelen snel door dieren worden bevolkt: binnen één jaar wordt circa 30% van nieuw aangelegde poelen door amfibieën in gebruik genomen. Uiteindelijk wordt slechts 2% van de poelen zonder aanwijsbare reden niet door amfibieën benut.

Het voorliggende beschermingsplan sluit aan bij het genoemde actieplan. In tegenstelling tot dit soortbeschermingsplan richtte het actieplan zich hoofdzakelijk op de aanleg en het herstel van poelen voor amfibieën in het algemeen. Ondanks het in uitvoering nemen van het actieplan kon de achteruitgang van de geelbuikvuurpad echter niet worden gekeerd en heeft het plan voor de vroedmeesterpad slechts marginaal een verbetering gebracht. Dit geeft aan dat deze benadering voor deze soorten niet voldoende is. Met de huidige kennis moeten we zelfs constateren dat er momenteel nauwelijks nog geschikte voortplantingsmogelijkheden voor de geelbuikvuurpad in Limburg aanwezig zijn. Het beschermingsplan voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad gaat daarom verder en richt zich op het behoud en herstel van het gehele leefmilieu van beide soorten, met inachtneming van de specifieke eisen die beide soorten daaraan stellen.

Omdat het areaal van beide soorten in Nederland zo beperkt is en elkaar overlapt is er voor gekozen om de maatregelen voor beide soorten te integreren in één plan. Tevens komen de biotoopeisen voor een deel met elkaar overeen.

Dit plan geeft aan welke maatregelen zullen worden genomen en bevat tevens aanbevelingen voor andere overheden, particuliere organisaties, eigenaren en gebruikers van gronden. Het plan is dan ook bedoeld voor iedereen die betrokken is bij ontwikkeling en uitvoering van beleid met betrekking tot bescherming van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad.

2 Soortenbeschrijving

2.1 Herkenning

2.1.1 vroedmeesterpad

De vroedmeesterpad (foto 1) is een kleine, gedrongen pad die een lengte van 4-5 cm kan bereiken. De kleur van het dier is variabel, maar meestal grijs. De wrattige huid is aan de rugzijde donkerder dan aan de buikzijde. Aan de flanken valt een rij wratten op die aan weerszijden van het lichaam een soort lijst vormen waardoor het dier een hoekige bouw krijgt.

Mannelijke en vrouwelijke dieren zijn op uiterlijke kenmerken niet te onderscheiden. In de voortplantingstijd wikkelen de mannetjes de eisnoeren om hun achterpoten waardoor ze dan als zodanig te herkennen zijn. De larven van de vroedmeesterpad kunnen tot 8-9 cm groot worden. Ze zijn herkenbaar aan een brede staartzoom met grove donkere punten en het ontbreken van een fijn netwerk van zwarte lijntjes op die plaats. De centrale kieuwopening ligt voor het midden van de buik.

2.1.2 geelbuikvuurpad

De geelbuikvuurpad (foto 2) kan ongeveer 5 cm groot worden. De kleur van de bovenzijde is groengrijs tot bruin. Aan het kleurpatroon van de onderzijde van het lichaam dankt het dier zijn naam. De keel, de buik en de binnenzijde van de poten is geel met zwarte tot blauwgrijze vlekken. Het dier wordt kortweg ook wel "vuurpadje" genoemd. De rugzijde van het dier is bezet met kleine puntige wratten, de buikzijde is glad.

De mannelijke dieren zijn in de voortplantingstijd herkenbaar aan enigszins verdikte, duidelijk zwartgekleurde kussentjes op de binnenzijde van de voorpoten en aan de paringsborstels op vingers en tenen. De larven van de geelbuikvuurpad worden tot 5 cm groot. De brede staartzoom bezit vaak wazige donkere vlekken met een netwerk van fijne donkere lijnen. De centrale kieuwopening ligt achter het midden op de buik.

2.2 Verspreiding

2.2.1 Areaal

De vroedmeesterpad komt voor in Midden- en Zuidwest-Europa (voornamelijk Spanje en Frankrijk, zie kaart 1). De geelbuikvuurpad komt voor in Midden- en Zuid-Europa (vooral Frankrijk, Italië en de Balkan, zie kaart 2). In Nederland is het voorkomen van beide soorten beperkt tot Zuid-Limburg.

2.2.2 Verspreiding in Nederland

Zowel vroedmeesterpad als geelbuikvuurpad bereiken in Zuid-Limburg de noordgrens van hun verspreiding. Ecologisch zijn beide soorten in

het noorden van het areaal gebonden aan heuvelland met daaraan gekoppeld relatief warme micro-klimatologische condities. Ze kwamen tot in de zestiger jaren gebiedsdekkend in bijna geheel Zuid-Limburg voor. De thans nog resterende Limburgse populaties zijn zeer lokaal en in de meeste gevallen volledig van elkaar geïsoleerd. Het oorspronkelijke netwerk waarbij de populaties met elkaar in verbinding stonden is grotendeels verdwenen. De recente verspreiding is aangegeven in kaart 3 en 4.

het noorden van het areaal gebonden aan heuvelland met daaraan gekoppeld relatief warme micro-klimatologische condities. Ze kwamen tot in de zestiger jaren gebiedsdekkend in bijna geheel Zuid-Limburg voor. De thans nog resterende Limburgse populaties zijn zeer lokaal en in de meeste gevallen volledig van elkaar geïsoleerd. Het oorspronkelijke netwerk waarbij de populaties met elkaar in verbinding stonden is grotendeels verdwenen. De recente verspreiding is aangegeven in kaart 3 en 4.

De vroedmeesterpad komt nog in veertien gebieden voor. Dit zijn: de zuidzijde van het Geuldal, de westzijde van het Plateau van Margraten, de streek tussen Gronsveld en Cadier en Keer, twee kleine gebieden ten zuiden van Mheer, het Gerendal, de streek rond Landsrade-Crapoel-Overgeul, de omgeving van Cottessen, het dorpje Holset, de Kunderberg, Huize Vliet en omgeving, de noordzijde van het Geuldal, de Putberg met oostelijk daarvan het Imstenraderbosch, het gebied rond Helle en het Wormdal ten noorden van Kerkrade. De situatie in de drie laatste gebieden is waarschijnlijk zeer zorgelijk omdat er de laatste jaren nauwelijks nog waarnemingen uit deze gebieden komen. In al de andere gebieden is voortplanting geconstateerd en handhaven de populaties zich tot nu toe.

De geelbuikvuurpad is recent nog op negen plekken waargenomen, te weten de Nekamigroeve, de Julianagroeve, het Gerendal, de Berghofweide, de Curfsgroeve, Beertsenhoven, Wahlwiller, Crapoel en Slekkendel. Waarschijnlijk is er nog maar op één plek sprake van een echt levensvatbare populatie, in die zin dat er regelmatig voortplanting wordt geconstateerd. De meeste overige lokaties betreffen waarnemingen van zwervende individuele dieren of zijn het resultaat van recente ongecontroleerde uitzettingen.

We kunnen grofweg twee leefgebieden onderscheiden:

- De westrand van het Plateau van Margraten met Nekamigroeve en Julianagroeve.
Alleen in de Nekamigroeve bij 't Rooth bevindt zich nog een levensvatbare populatie. Hier zijn vanaf 1980 enkele tientallen poelen aangelegd. Bij recente inventarisaties zijn minder dan vijftig volwassen individuen geteld en is in twee vrachtwagensporen voortplanting vastgesteld. In de Julianagroeve zijn drie poelen aanwezig, die evenwel slecht waterhoudend zijn. Hier worden jaarlijks slechts enkele dieren waargenomen.
- De noord-oostzijde van het Plateau van Gerendal en Berghofweide.
De situatie bij de Berghofweide is onduidelijk. Hoewel van dit gebied wordt aangenomen dat er geen dieren zijn uitgezet, worden regelmatig geelbuikvuurpadden, ook juveniele exemplaren, van de Berghof gemeld. In 1997 werden larven waargenomen. Mogelijk dat zich hier toch nog een restpopulatie in stand weet te houden. In het gebied liggen zes poelen.

2.3 Aantalsontwikkeling

2.3.1 Achteruitgang in Nederland

Inventarisaties vanaf het begin van de zestiger jaren hebben duidelijk aangetoond dat de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad de laatste decennia sterk in aantal zijn afgenomen. Was de vroedmeesterpad tot voor dertig jaar nog zeer algemeen in heel Zuid-Limburg, in 1997 zijn er nog maar veertien lokaties met levensvatbare populaties van deze soort vastgesteld. De achteruitgang van de geelbuikvuurpad is nog dramatischer. In 1964 waren er nog tachtig vindplaatsen, in 1975 nog negentien, in 1980 nog vijf, terwijl thans nog maar sprake is van vier vindplaatsen waar regelmatig meerdere exemplaren worden aangetroffen.

2.3.2 Achteruitgang elders in Europa

De vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad hebben binnen Europa een vrij groot, maar niet aaneengesloten verspreidingsgebied en hun voorkomen is veelal lokaal. Buiten het hoofdverspreidingsgebied zijn de omstandigheden wat betreft klimaat en biotoop waarschijnlijk zo ongunstig dat niet verwacht mag worden dat populaties zich daar kunnen handhaven. In alle Westeuropese landen waar beide soorten voorkomen is sprake van een inkrimping van het verspreidingsgebied. In het aangrenzende buitenland gaat het zeer slecht met beide soorten. In België en Luxemburg worden ze met uitsterven bedreigd; mogelijk is de geelbuikvuurpad inmiddels al uit België verdwenen. Ook in westelijk Duitsland zijn nog maar weinig leefgebieden van deze soort over.

De Nederlandse populaties worden daarmee des te belangrijker om de beide diersoorten in Europees verband de nodige bescherming te bieden

2.4 Leefwijze en biotoop

Bij amfibieën kunnen we in het algemeen spreken van een waterfase en een landfase. De voortplanting vindt plaats tijdens de waterfase. Aangezien de ontwikkeling van de larven altijd aan het water is gebonden, zijn zowel biotische (fauna en flora) als abiotische factoren (temperatuur, zuurstofgehalte, zuurgraad e.d.) van het waterbiotoop belangrijk. Tijdens de landfase is er behoefte aan gebieden met een rijk voedselaanbod, plekken om te zonnen en schuilgelegenheden. Met name schuilplaatsen moeten dan de juiste microklimatologische omstandigheden hebben ('s zomers koel en vochtig, 's winters vorstvrij).

Voor zowel de vroedmeesterpad als de geelbuikvuurpad is het essentieel dat het waterbiotoop en het landbiotoop dicht bij elkaar liggen. Beide soorten kennen nauwelijks migratie over grote afstanden.

2.4.1 vroedmeesterpad

De vroedmeesterpad is een soort van geaccidenteerde gebieden. Leefgebieden worden gevormd door stenige hellingen met jong bos en terreinen met een losse stenige bodem, kortom een landschap met veel schuilmogelijkheden en een grote zoninstraling.

Winterverblijfplaats

De winterverblijfplaats van de vroedmeesterpad moet vorstvrij zijn. Hierdoor zijn vooral hellingbossen en graften (met struweel begroeide perceelsafscheidingsen, zie foto 3), met een rotsachtige ondergrond geschikte biotopen. De dieren kruipen tot 50 cm of dieper in holen en spleten weg. In Zuid-Limburg worden ook ondergrondse kalksteengroeven als overwinteringsverblijf gebruikt, evenals fundamenten van gebouwen en kelders.

Zomerverblijfplaats

Het landbiotoop bestaat bij voorkeur uit open plekken zonder vegetatie. Voorwaarde hierbij is dat er tevens veel schuilplaatsen in de vorm van holen en spleten aanwezig zijn. De omgevingstemperatuur dient vrij hoog te zijn. In Nederland en België zitten de dieren 's zomers dan ook vooral langs bosranden, op zuidhellingen en in open groeven. Bij \

de enkele populaties die in Nederland te midden van bebouwing voorkomen is het landbiotoop 's zomers en 's winters waarschijnlijk hetzelfde, met dien verstande dat de dieren zich 's winters verder in de schuilplaatsen terugtrekken. Waterbiotoop en landbiotoop bij de vroedmeesterpad staan gedurende de zomer in nauwe relatie tot elkaar. Na de eiafzetting, die bij deze soort op het land plaatsvindt, wikkelen de mannetjes de eisnoeren om hun achterpoten. Ze reguleren de eiontwikkeling totdat de larven het eivlies doorbreken. Vochtigheid en temperatuur van hun schuilplaats zijn zeer belangrijk voor de ontwikkeling van de larven. Ongeveer vier weken na de bevruchting zoeken de mannetjes het water op en worden de larven vrijzwemmend.

Het waterbiotoop kan sterk variëren: van zeer ondiepe plassen, zonder enige vegetatie en met een zeer hoge watertemperatuur, tot diepe, sterk begroeide, koele bronpoelen. De larven bezitten een grote temperatuurtolerantie. Over het vereiste voedselaanbod voor de larven in het water is nog onvoldoende bekend. Het is eveneens niet duidelijk in hoeverre vervuiling van het water een negatieve invloed heeft op het voortplantingsresultaat.

2.4.2 geelbuikvuurpad

De geelbuikvuurpad staat bekend als een soort van geaccidenteerde terreinen. Het leefgebied in Nederland komt dan ook in grote lijnen overeen met dat van de vroedmeesterpad. Plekken met weinig of geen vegetatie (veel zoninstraling) zijn voor de geelbuikvuurpad essentieel, omdat het een zeer warmteminnende soort is met een uitgesproken pionierkarakter. De geelbuikvuurpad is van oudsher in Zuid-Limburg gebonden aan een extensief gebruikt landschap. In droge perioden kunnen plaatsen met een hoge luchtvochtigheid (bijvoorbeeld hellingbossen) belangrijk zijn als landbiotoop.

Winterverblijfplaats

Als overwinteringsplaats worden (helling)bossen en groeven gebruikt waar de dieren zich aan vorst kunnen onttrekken. Overwintering in de modder van poelen schijnt ook voor te komen.

Zomerverblijfplaats

Als zomerbiotoop gebruikt de geelbuikvuurpad bij voorkeur de oevers van ondiepe, zonnig gelegen poelen en plassen met weinig watervegetatie en met een zeer geleidelijk aflopende oever. De eiafzetting vindt bij voorkeur plaats in open gedeelten van bossen met waterhoudende karresporen of regenplassen, in beekdalen met extensief beheerde weilanden en veel drinkpoelen met trapgaten van vee, of in open, in exploitatie zijnde groeven met veel stagnerend regenwater.

De soort heeft de neiging om voor de voortplanting gebruik te maken van kleine tijdelijke voortplantingswateren, zoals karresporen en vrachtwagensporen, die bij droogte redelijk snel kunnen verdwijnen. De larven ontwikkelen zich dan ook snel (7-8 weken). Een gunstige eigenschap van dit type voortplantingsplaatsen is tevens, dat er geen predatoren (vissen, salamanders en roofinsekten zoals libellenlarven) in voorkomen. Meestal is er wel enige vorm van begroeiing aanwezig, met name langs de oevers. In feite heeft de soort voor een succesvolle voortplanting behoefte aan wateren die in het pionier stadium verkeren, een situatie die zonder dynamiek in de omgeving slechts kort bestaat.

Omdat de juveniele vuurpadjes tijdens de zomer vooral aan water zijn gebonden, hebben ze bij het uitdrogen van poelen en plassen de neiging om weg te trekken en te gaan zwerven, op zoek naar andere wateren. Het is daarom van groot belang dat er in een ruimere omgeving veel geschikte wateren aanwezig zijn. Aan het voortplantingswater zelf worden weinig eisen gesteld. Opwervende modder en agrarische verontreiniging (bijvoorbeeld organische meststoffen) blijken niet nadelig te zijn. De mate van tolerantie ten aanzien van chemische verontreiniging is niet bekend.

2.5 Gedrag

2.5.1 vroedmeesterpad

Wanneer de vroedmeesterpad in de maand april uit zijn overwinteringsverblijf tevoorschijn komt, begint vrijwel onmiddellijk de trek naar het meestal niet ver daar vandaan gelegen zomerbiotoop. Gedurende de gehele zomer is de vroedmeesterpad honkvast. In deze periode komen de dieren zeer geconcentreerd voor; volwassen exemplaren zwerven nauwelijks uit. De roep is een hulpmiddel voor het vormen van dergelijke geconcentreerde subpopulaties. De vroedmeesterpad heeft van april tot in september meestal vier paringsperioden met eiafzetting. Overwinterende larven kunnen al vroeg in het seizoen metamorfoserend. Dit heeft tot gevolg dat de eerste jonge dieren al vanaf half mei het water verlaten (foto 4) en dan uitzwermen over de omgeving. Het is niet bekend welke afstanden ze hierbij kunnen overbruggen.

De dieren zijn vooral 's nachts actief. Zowel mannelijke als vrouwelijke dieren produceren vanaf de schemering korte heldere tonen, een geluid dat doet denken aan het klingelen van klokjes. De dieren hebben

daarom in Zuid-Limburg de bijnaam van "klungelkes" of "klingelkes" gekregen. Hun voedsel zoeken de dieren 's nachts in de nabijheid van hun schuilplaats.

Omdat hun huid gevoelig is voor uitdroging houden ze zich overdag schuil op vochtige plekken zoals in spleten, onder stenen, in boomstronken of in holletjes die met de voorpoten worden gegraven. Vanaf eind augustus trekken de padden zich weer terug in hun overwinteringsplaats.

2.5.2 geelbuikvuurpad

In april, maar soms al eind maart, verlaat de geelbuikvuurpad zijn overwinteringsplaats. De voortplantingsperiode begint gewoonlijk pas half mei. De mannetjes bezitten een eigen territorium in de oeverzone van het waterbiotoop (foto 5). Wanneer de poelen uitdrogen trekken de dieren naar andere locaties die wel water bevatten. Regenachtig weer stimuleert het trekgedrag en de voortplanting van de geelbuikvuurpad. Na een regenbui worden in de Nekami-groeven vaak vrachtwagensporen en andere plassen opgezocht. Hierdoor zijn de dieren bijzonder kwetsbaar. Tijdens het verblijf in het water worden er meermaals eieren afgezet. In ons land kunnen verse eiklompjes worden aangetroffen van begin mei tot ver in juli. Jonge dieren metamorfoserend van begin juli tot half oktober; ze blijven de eerste maanden in de buurt van het water. De geelbuikvuurpad is waarschijnlijk vooral overdag actief. In het water en op de oevers zoeken de dieren naar voedsel. Omdat de dieren een grote behoefte hebben aan warmte, neemt de activiteit 's nachts af. Alleen in de voortplantingstijd is er bij gunstige temperatuur en vochtigheid ook in de nachtelijke uren activiteit, die vooral tot uitdrukking komt in de koorroep.

Vanaf augustus trekken steeds meer dieren het land op. Ze kunnen dan nog tot in oktober rondzwerven op zoek naar een geschikte overwinteringsplaats.

3 Beleidsaspecten

Het "Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijke leefmilieu in Europa" bekend als de Conventie van Bern, richt zich op de bescherming van de Europese flora en fauna, met name van die soorten en leefmilieus waarvoor internationale samenwerking nodig is. De vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad zijn opgenomen in bijlage 2 (diersoorten die strikte bescherming vereisen).

De "Richtlijn inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna", bekend als Habitatrichtlijn richt zich op behoud van biodiversiteit door bescherming van (half-)natuurlijke landschappen (habitats) en soorten van Europees belang. De geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad zijn opgenomen in bijlage 4 (soorten die strikte bescherming vereisen). De geelbuikvuurpad is tevens opgenomen in bijlage 2 (soorten waarvoor de aanwijzing en bescherming van speciale gebieden vereist is). De nu bekende leefgebieden van de geelbuikvuurpad zijn in dat kader als te beschermen gebieden door Nederland aangemeld.

De vereiste bescherming is gerealiseerd door aanwijzing van beide soorten als beschermd inheemse diersoorten krachtens de Natuurbeschermingswet. De Natuurbeschermingswet richt zich, naast soortenbescherming, ook op gebiedbescherming, door aanwijzing van gebieden als Staats- of Beschermd Natuurmonument. Mede in verband met de aanwezigheid van een populatie vroedmeesterpadden is de Meertensgroeve bij Vilt in 1982 aangewezen als Beschermd Natuurmonument.

In 1996 heeft de minister van LNV een Plan van aanpak Soortenbeleid opgesteld als nadere uitwerking van het onderdeel soortenbescherming van het Natuurbeleidsplan. In dit plan van aanpak zijn de beide soorten opgenomen in een lijst van ruim 30 soorten waarvoor in de komende jaren versneld beschermingsmaatregelen nodig worden geacht.

Ook in 1996 is door het Ministerie van LNV de Rode lijst reptielen en amfibieën vastgesteld. De geelbuikvuurpad is hierin opgenomen in de categorie "ernstig bedreigd", de vroedmeesterpad in de categorie "kwetsbaar". Beide soorten voldoen daarmee aan de criteria voor doelsoort, maar in de huidige doelsoortenlijst is alleen de vroedmeesterpad opgenomen. Bij een herziening van de lijst doelsoorten zal de geelbuikvuurpad worden toegevoegd.

Het natuurbeleid van de provincie Limburg vastgelegd in de Nota natuur en landschapsbeheer 2000-2010, is gericht op de bescherming van gebieden en soorten. Naast het leveren van een bijdrage aan het uitvoeren van door de rijksoverheid opgestelde soortbeschermingsplannen voert de provincie ook zelf op grond van deze nota een actief soortenbeleid. De vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad worden in de provinciale beleidsnota beide aangeduid als prioritaire soorten.

4 Doelstellingen

Het voorliggende plan beoogt de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad duurzaam voor ons land te behouden. Getracht zal worden dit doel vooral te realiseren door het geschikt maken van voortplantingsbiotopen voor beide diersoorten. Daarnaast neemt ook het herstel van bestaande water en- landbiotopen in dit plan een centrale plaats in. Bij de voorgestelde maatregelen wordt speciaal aandacht besteed aan de specifieke eisen die de dieren aan hun milieu stellen. Met het plan dienen over vijftien jaar de beoogde effecten te zijn bereikt. Binnen deze termijn van vijf jaar zullen vooral additionele maatregelen in het kader van het soortenbeleid worden uitgevoerd. Ook zullen er gelden beschikbaar worden besteld om de bestaande populaties veilig te stellen. Daarna zullen de terreinbeherende instanties het plan verder invulling geven. In concreto berusten de maatregelen in dit soortbeschermingsplan op een tweesporen-beleid. Ervan uitgaande dat zowel de vroedmeesterpad als de geelbuikvuurpad gebaat zijn met een dynamisch leefmilieu, komen zowel klassieke als moderne natuurontwikkelingsmethoden voor de uitvoering van het plan in aanmerking.

- Een eerste streefbeeld is een herstel van het kleinschalige landschap met veel poelen en graften zoals dat tot in de zestiger jaren in Zuid-Limburg aanwezig was, met name in mergelbodem.
- Een tweede spoor is de realisatie van een natuurlijke beekdalontwikkeling waarbij de aanliggende hellingbossen worden meegenomen in het beheer.

Voor de geelbuikvuurpad moet dit resulteren in de volgende doelen:

- Het creëren van twee grote leefgebieden op de huidige vindplaatsen, waarvan één te ontwikkelen aan de westrand van het Plateau van Margraten (Bemelen-Cadier en Keer-Eckelrade) en één aan de noord-oostzijde van het Plateau (Strucht-Scheulder-Beertsenhoven).
- Het creëren van twee nieuwe leefgebieden elders in het Beneden-Geuldal en op het Plateau van Landsrade. Van beide gebieden staat niet vast of de geelbuikvuurpad er nog van nature voorkomt. Ook is niet duidelijk of beide gebieden op

een natuurlijke wijze kunnen worden gekoloniseerd. Na de uitvoering van een habitatgeschiktheidsstudie kan in deze gebieden eventueel en onder strikte voorwaarden worden overgegaan op een beperkte (her)introductie onder deskundige begeleiding.

- De inrichting van beide eerstgenoemde biotopen moet resulteren in een groei van de huidige populatie van ongeveer 50 adulte dieren naar 1500, waarmee het duurzaam voortbestaan van de geelbuikvuurpad in Nederland is gegarandeerd. De eventuele herintroductie van de soort in de twee overige leefgebieden moet uitmonden in een verdubbeling van dat aantal.
- Met de huidige kennis over de aard van optimale leefgebieden wordt voor een duurzame vestiging van de geelbuikvuurpad in de vier gebieden uitgegaan van een minimale oppervlakte van 500 ha aan biotoop dat optimaal voor deze soort is ingericht.

Voor de vroedmeesterpad worden de volgende einddoelen gesteld:

- De versnippering van de huidige vindplaatsen is opgeheven. De maatregelen hebben geleid tot negen grote leefgebieden (noordrand Beneden-Geuldal, zuidrand Beneden-Geuldal, westrand van het Plateau van Margraten, streek Mheer-Noorbek, omgeving Gerendal, Plateau van Landsrade, randen Vijlenerbosch, Kunderberg-Putberg-Imstenraderbosch en het Wormdal. De soort komt weer aaneengesloten voor langs alle randen van het Plateau van Margraten. De populaties in het Wormdal, Vijlenerbosch en Kunderberg-Putberg-Imstenraderbosch blijven mogelijk geïsoleerd.
- De populatie rond Mheer-Noorbek is via kasteel Altembroek in verbinding gebracht met het Belgische leefgebied van de soort in de Voerstreek. De populatie in het Wormdal maakt deel uit van het grensoverschrijdend leefgebied van de vroedmeesterpad ten noorden van Aken.

Het zal duidelijk zijn dat de beschreven maatregelen niet alleen van belang zijn voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad. Bij eerder opgestelde poelenplannen is uitgegaan van behoud en herstel van waterbiotopen voor het gehele amfibieënbestand in Zuid-Limburg. In vergelijking met de maatregelen die in het verleden voor amfibieën zijn genomen dienen de nieuwe maatregelen veel meer te worden toegespitst op de eisen die vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad stellen. Desalniettemin zal ook het voorliggende soortbeschermingsplan belangrijk bijdragen aan de realisatie van genoemde poelenplannen. Het plan zal bovendien niet alleen resulteren in het ontstaan van nieuwe amfibiebiotopen, maar zal eveneens betekenis hebben voor het herstel van de ecologische infrastructuur van veel andere organismen. De uitvoeringsmaatregelen vallen voor een groot deel binnen de vastgestelde Ecologische Hoofdstructuur. Er wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de realisatie van zeldzame ecosystemen zoals natuurlijke beekdalontwikkeling in het Geuldal. De zeldzame pioniermilieus in dagbouwgroeven blijven voor het merendeel gehandhaafd. Tevens zullen zich zoom- en mantelvegetaties kunnen ontwikkelen langs hellingbossen waar andere bedreigde organismen zoals bijvoorbeeld de hazelmuis en bepaalde dagvlinders, van kunnen mee profiteren.

5 Knelpunten

5.1 Achteruitgang van het waterbiotoop

Voor zowel de vroedmeesterpad als voor de geelbuikvuurpad geldt dat de talrijke veedrinkpoelen, plassen, vijvers en karrensporen in het verleden uitstekende voortplantingsbiotopen vormden. Als gevolg van een sterke intensivering van de landbouw met ontwatering en schaalvergroting, wegverhardingen en uitbreiding van stedelijke agglomeraties zijn veel van deze geschikte wateren verloren gegaan.

Inventarisatie van poelen in zuidelijk Zuid-Limburg gaf de volgende resultaten: in 1962 waren er 1034 poelen, in 1975 nog 717 en in 1980 nog maar 464. Van dit laatste aantal waren er 253 geschikt voor de voortplanting van amfibieën. Tot midden in de jaren tachtig heeft deze ontwikkeling zich voortgezet. Hierbij speelde ook het minder geschikt worden (bijvoorbeeld dichtgroeien) van poelen als gevolg van achterstallig onderhoud een belangrijke rol. Bij het begin van de uitvoering van het Zuidlimburgse poelenplan in de tachtiger jaren was het aantal geschikte voortplantingsplaatsen gedaald tot 70. Mede dankzij de uitvoering van dat plan is het aantal poelen in Zuid-Limburg thans weer toegenomen tot ongeveer 700, waarvan er 400 als goed kunnen worden gekwalificeerd. Hierbij moet evenwel worden opgemerkt dat de nieuw aangelegde poelen nauwelijks een positieve bijdrage hebben geleverd aan het herstel van de populaties vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad. De maatregelen waren evenwel ook niet specifiek voor deze soorten bedoeld. Door meer inzicht en kennis heeft men een betere kijk gekregen op het onderhoud van poelen. Structureel onderhoud in een flexibel tijdschema is voor het behoud van geschikte voortplantingsplaatsen zonder meer een vereiste. De aansturing van het onderhoud blijft echter een groot probleem.

vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad trekken, wanneer ze geslachtsrijp zijn, vaak terug naar het water waar ze geboren zijn, en geschikte poelen worden door populaties van deze dieren jarenlang gebruikt. Bij het verdwijnen van een locatie worden de dieren gedwongen om uit te zwermen over het gebied teneinde ergens anders een geschikte plaats te vinden. Tijdens deze migratie zijn de dieren kwetsbaar en slechts een klein deel bereikt een nieuw geschikt biotoop. De hoofdoorzaak van de achteruitgang van de geelbuikvuurpad is een onvoldoende reproductie door het verdwijnen van geschikte voortplantingsplaatsen geweest.

De chemische kwaliteit van de waterbiotopen heeft mogelijk mede een rol gespeeld in de achteruitgang van de beide soorten. Het zwaartepunt van de leefgebieden ligt in het agrarisch gebied. Over de directe en indirecte effecten van bestrijdingsmiddelen en andere milieuvreemde stoffen is weinig bekend.

5.2 Achteruitgang van het landbiotoop

Omdat vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad warmteminnend zijn hebben zij in de zomer voorkeur voor op het zuiden gerichte hellingen en vlakten met een geringe vegetatieontwikkeling. In combinatie met warmte verlangen beide soorten echter ook voldoende schuilmogelijkheden (stenen, holen, spleten, omgevallen bomen, boomstronken). Dit soort elementen is in het Limburgs landschap nauwelijks nog aanwezig. Braakliggende stukken land, overhoeken en wegbermen zijn in

cultuur gebracht en daardoor als biotoop voor de dieren verloren gegaan.

Dagbouwgroeven (foto 6) en mijnsteenbergen (foto 7) zijn daarentegen nieuwe biotopen die momenteel zeer geschikt zijn voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad. Bij herinrichting hiervan wordt nog onvoldoende rekening gehouden met de aanwezige herpetofauna. Cultuurtechnische ingrepen veranderen de voor beide soorten vereiste biotoopstructuur, waardoor de dieren na verloop van tijd gedoemd zijn te verdwijnen. Daarnaast leiden recreatieve activiteiten veelal tot overmatige betreding en verstoring.

Graften en braakliggende terreinen, die een grote rijkdom aan insecten en weekdieren herbergen, vormen belangrijke voedselgebieden. Omdat graften naast voedselgebied ook van belang zijn als schuilgelegenheid (overwinteringsplaatsen!), vormen zij een onmisbare schakel in het ecosysteem. Door de ruilverkavelingen en landinrichting vanaf de jaren zestig vanaf de jaren zestig zijn veel graften in het verleden verdwenen.

Ook de Zuidlimburgse loofbossen hebben een bijzondere betekenis als zomer- en winterbiotoop. Van het oorspronkelijke bosareaal is echter weinig meer over. De resterende hellingbossen zijn van wezenlijk belang voor het voortbestaan van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad. Hun belangrijke natuurfunctie en waterbufferende betekenis wordt inmiddels onderkend. De meeste Zuidlimburgse hellingbossen worden thans als natuurgebied beheerd.

Mogelijk dat de oorspronkelijke kalkgraslanden ook een belangrijk zomerbiotoop voor beide soorten zijn geweest. In ieder geval waren deze terreinen zeer rijk aan insecten en wordt de vroedmeesterpad ook nu nog in veel kalkgraslanden aange- troffen.

5.3 Isolatie en versnippering

In hoofdstuk 2 is al vermeld dat de nog resterende populaties van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad in de meeste gevallen volledig van elkaar zijn geïsoleerd. Hierdoor is vrijwel geen uitwisseling van individuen tussen populaties meer mogelijk, waardoor de kans op uitsterven van populaties extra groot is: bij lokale calamiteiten, zoals het droogvallen van poelen, hebben de dieren geen goede uitwijkmogelijkheden. Herbevolking vanuit andere populaties is evenmin mogelijk. Genetische isolatie leidt bovendien tot inteelt waardoor populaties zich onder veranderende omstandigheden minder goed kunnen aanpassen.

In het kader van versnippering dient ook gewezen te worden op het belang van het dicht bij elkaar voorkomen van het water- en het landbiotoop. Door het verdwijnen of achteruitgaan van voortplantings-, zon-, voedsel- en schuilgelegenheid en door het ontstaan van barrières tussen deze essentiële elementen van het biotoop zijn veel leefgebieden minder geschikt of zelfs ongeschikt geworden.

5.4 Wegvangen van dieren

Hoewel in het verleden veelvuldig dieren voor de terrariumhouderij werden weggevangen, is deze liefhebberij zeker niet de hoofdoorzaak van de achteruitgang geweest. De populaties van vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad zijn inmiddels echter zo gering van omvang geworden dat het wegvangen van slechts enkele individuen en de daarmee gepaard gaande verstoring van het voortplantingsgedrag desastreuze gevolgen kan hebben. Deze overigens illegale handelingen komen nog steeds voor en kunnen lokaal leiden tot het uitsterven van een populatie. De geelbuikvuurpad loopt hierdoor, gezien de zeer kleine populatieomvang, zelfs het risico geheel uit ons land te verdwijnen. Het toezicht van politie en reservaatbewakers in de bestaande leefgebieden van de geelbuikvuurpad is volstrekt onvoldoende om het wegvangen van dieren te voorkomen. Over het algemeen heeft het toezicht in natuurgebieden bij de politie geen prioriteit, mist men de nodige soortenkennis en is men slecht bekend met de hier geschetste problematiek.

6 Maatregelen

6.1 Inleiding

Omdat niet alle maatregelen overal tegelijk kunnen worden genomen, zijn prioriteiten gesteld. Het is evident dat uitvoeringsmaatregelen voor de geelbuikvuurpad een hogere prioriteit hebben dan die voor de vroedmeesterpad. Dit plan gaat dan ook primair uit van het scheppen van geschikte leefgebieden voor de geelbuikvuurpad. Omdat in dezelfde kerngebieden ook de vroedmeesterpad voorkomt zullen de maatregelen zo gekozen worden dat deze soort van de uit te voeren werken kan mee profiteren. Zo wordt gekozen voor de aanleg van gecombineerde voortplantingsplaatsen (zie bijlage 3). Bij het herstel van de leefgebieden voor amfibieën zijn over het algemeen vier fasen te onderscheiden: veiligstellen, versterken, verbinden en uitbreiden van populaties. In de eerste fase worden de bestaande biotopen veiliggesteld, hetgeen tot uiting moet komen in een stabilisatie van het aantal individuen. Daarna zullen maatregelen moeten leiden tot versterking van de populaties in de bekende leefgebieden. Dit betekent dat door het wegnemen van knelpunten de populatiegrootte moet toenemen. In een derde fase wordt gestreefd naar het verbinden van bekende kerngebieden door land- en waterbiotoop in de tussenliggende gebieden geschikt te maken voor de amfibieën. In de laatste fase kunnen de populaties zich uitbreiden over nieuwe geschikte leefgebieden en zo nieuwe biotopen koloniseren. In dit plan is de volgende prioritering aangebracht gebaseerd op bovenstaande fasering:

Voor de geelbuikvuurpad:

- de inrichting van de twee meest belangrijke kerngebieden voor de geelbuikvuurpad aan de westzijde en de noordoostzijde van het Plateau van Margraten met als kernen de Nekamigroeve/Julianagroeve en Gerendal/Berghof wordt geoptimaliseerd en versterkt.
- de twee andere voor de geelbuikvuurpad voorziene kerngebieden in het Beneden-Geuldal en het Plateau van Landsrade worden voor deze soort ingericht, te beginnen bij de Curfsgroeve, de Meertensgroeve, de omgeving van Crapoel en de golfbaan te Wittem.
- er worden biotoopverbindingen aangebracht tussen bekende vindplaatsen van de geelbuikvuurpad in de kerngebieden waardoor deze kerngebieden worden versterkt en uitgebreid.

Voor de vroedmeesterpad:

- de huidige kerngebieden van de vroedmeesterpad worden veiliggesteld en versterkt.
- een aantal bestaande kerngebieden van de vroedmeesterpad worden met elkaar in verbinding gebracht (ook met buitenlandse leefgebieden).
- alle plateauranden worden zodanig ingericht dat de vroedmeesterpad zich over grote delen van Zuid-Limburg kan uitbreiden.

In bijlage 1 zijn voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad de te onderscheiden gebieden aangegeven.

6.2 Algemene biotoop-eisen

6.2.1 Waterbiotopen

De geelbuikvuurpad heeft behoefte aan een hoge dichtheid van voortplantingsplaatsen in een relatief groot leefgebied (minimaal 500 ha). Ondanks zijn pionierkarakter heeft de soort een gering vermogen om wateren op grote afstand te koloniseren. In de huidige leefgebieden zal een dichtheid tot stand worden gebracht van minimaal 25 voortplantingswateren per 100 ha. In gebieden met een hoge populatiedichtheid zal dit aantal lokaal nog (veel) hoger liggen, tot 3 à 4 wateren per ha.

De dieren worden vooral aangetroffen in wateren met weinig of geen vegetatie (foto 8). Deze omstandigheden horen bij pas gegraven of intensief door vee gebruikte drinkpoelen. Als gevolg van natuurlijke successie houdt het pionierskarakter van dergelijke poelen vaak slechts kort aan. Alleen indien er veel poelen aanwezig zijn die volgens een strak onderhoudsregime worden onderhouden, zijn er altijd voldoende geschikte poelen voor de soort beschikbaar.

Gebleken is dat de voortplanting van geelbuikvuurpadden vooral plaatsvindt in extreem kleine wateren zoals (vracht)wagensporen en regenplassen (foto 9). Door hun vorm en ligging drogen deze wateren vaak te snel uit. Om uit te zoeken welke kunstmatig aangelegde wateren echt kunnen functioneren voor de voortplanting van de soort zal in de huidige leefgebieden worden geëxperimenteerd met de aanleg van voortplantingswateren die vergelijkbaar zijn met de vroegere karrensporen (smaller, dieper, overhangende planten) en ondiepe poeltjes (langere tijd waterhoudend, weinig vegetatie).

De vroedmeesterpad is minder kieskeurig. Voor deze soort zijn in verband met de overwintering van larven vooral poelen geschikt die het hele jaar rond water houden. Er kan worden volstaan met een dichtheid van ongeveer 15 poelen per km². Omdat het plan een koppeling legt tussen maatregelen voor beide soorten zal in de uitvoering bij de aanleg van nieuwe voortplantingsplaatsen rekening worden gehouden met de specifieke eisen die de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad stellen (zie bijlage 2). In de praktijk zal een uitvoeringsstrategie worden gevolgd waarbij in de aanleg een combinatie van een grote poel met kleinere wateren zal worden gezocht (zie bijlage 3). Bij de aanleg van functionele veedrinkpoelen in het boerenland moet rekening worden gehouden met de wensen van de eigenaar en de mate van betreding door het vee. Hoewel over het algemeen niet gewenst, moet men derhalve in sommige gevallen overgaan tot het plaatsen van rasters. De verschillende mogelijkheden zijn aangegeven in bijlage 4.

6.2.2 Landbiotopen

Het is voor beide soorten noodzakelijk dat er geschikt landbiotoop en een geschikt ecologisch netwerk aanwezig zijn. Daartoe zullen zon-, voedsel- en schuilgelegenheden in de vorm van hagen, graften, holle wegen, houtwallen en bosranden worden beschermd en zonodig opnieuw worden aangelegd. Barrières tussen de verschillende elementen van een leefgebied worden opgeheven en migratie tussen de verschillende poelen binnen een leefgebied wordt mogelijk gemaakt of geoptimaliseerd. Wat betreft de geelbuikvuurpad wordt aangesloten bij nieuwe natuurontwikkeling in beekdalen en groeven en bij een verdere inrichting van het bestaande oude cultuurlandschap. Hierbij kunnen met name kalkgraslanden een bijzondere betekenis krijgen. De leefgebied van de vroedmeesterpad zal in grote lijnen hiermee overeenkomen maar daarnaast aansluiten bij de bestaande hellingbossen.

6.3 Gebiedsspecifieke maatregelen

In bijlage 6 is een overzicht opgenomen waarin het aantal te realiseren voortplantingswateren is vermeld. Per gebied is aangegeven: het aantal voortplantingswateren dat al aanwezig is, het aantal dat gewenst is en het aantal wateren dat in de planperiode wordt gerealiseerd. In gebieden die voor de soorten van buitengewoon belang zijn wordt het aantal ook in de tekst vermeld.

6.3.1 Westzijde van het Plateau van Margraten

In het kerngebied aan de westzijde van het Plateau van Margraten worden de volgende maatregelen getroffen:

- In de Nekamigroeve worden minimaal veertig voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad en vijftien poelen voor de vroedmeesterpad geschikt gemaakt.
- In de Julianagroev (foto 10) worden minimaal tien voortplantingsplaatsen voor de geelbuikvuurpad en vijf poelen voor de vroedmeesterpad gecreëerd.
- Door verscherpt toezicht wordt in beide groeven voorkomen dat er geelbuikvuurpadden worden weggevangen. Het recreatief medegebruik van de Nekamigroev zal daarop te worden aangepast.
- Aan de voet van de plateaurand wordt tussen de Nekamigroev en de Julianagroev een extensief beheerd landschap geschapen met de vereiste dichtheid aan waterbiotopen voor vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad. Dit nieuwe gebied wordt kleinschalig ingericht met graften en houtwallen.
- Met dezelfde maatregelen wordt het kerngebied naar het noorden uitgebreid tot aan de Bemelerberg, aan de zuidzijde tot Slekkendel.

6.3.2 Noord-oostzijde van het Plateau van Margraten

In het kerngebied aan de noord-oostzijde van het Plateau zijn de volgende ingrepen voorzien:

- In het Gerendal worden minimaal dertig voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad en vijftien poelen voor de vroedmeesterpad geschikt gemaakt.
- Het gebied Berghof-Beertsenhoven wordt conform de biotoopeisen voor vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad optimaal ingericht met voldoende voortplantingsmogelijkheden. Het landbiotoop wordt geoptimaliseerd door de aanleg van graften en houtwallen.
- Met dezelfde maatregelen worden de twee deelpopulaties van de Berghof en het Gerendal met elkaar verbonden tot één groot kerngebied.

6.3.3 Beneden-Geuldal

In het Beneden-Geuldal worden de volgende maatregelen getroffen:

- Er wordt een haalbaarheidsonderzoek verricht naar de mogelijkheden om de geelbuikvuurpad in de Curfsgroeven te (her)introduceren.
- De Curfsgroeven worden optimaal ingericht voor de geelbuikvuurpad door het geschikt maken van minimaal veertig voortplantingswateren. Voor de vroedmeesterpad worden vijftien poelen geschikt gemaakt.
- De Meertensgroeven worden heringericht voor de vroedmeesterpad, waarbij behalve aan nieuwe poelen (minimaal tien) speciale aandacht wordt geschonken aan het landbiotoop van de vroedmeesterpad. In concreto betekent dit laatste dat de vegetatiesuccessie wordt gestopt en de dynamiek in de groeven wordt hersteld (foto 11).
- Voor de Meertensgroeven wordt onderzocht of de geelbuikvuurpad op deze plek kan worden geïntroduceerd. Als deze vraag positief wordt beantwoord worden bij het opnieuw vergraven van de groeven additioneel minimaal twintig voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad geschikt gemaakt.
- Er wordt onderzocht of de Meesgroeven geheel of gedeeltelijk kan worden teruggebracht in de oude staat of dat er op een andere plaats in de plateaurand tussen de Curfsgroeven en de Meertensgroeven een nieuwe groeven ten behoeve van vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad kan worden geëxploiteerd.
- De groeven worden aan de noordzijde met elkaar verbonden door ontwikkeling van nieuwe natuur in het Geuldal. Hiertoe wordt het Geuldal zodanig heringericht dat de rivier haar dynamiek terugkrijgt en kan uitwaaiëren over een breed dal met vele blijvende en tijdelijke wateren.
- Onderzocht wordt of het hele nieuwe kerngebied, inclusief groeven en hellingbossen, integraal kan worden beheerd middels extensieve begrazing.

6.3.4 Plateau van Landsrade

Op het Plateau van Landsrade worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- De omgeving van Crapoel wordt optimaal ingericht voor de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad volgens de bekende richtlijnen.
- Het gebied wordt kleinschalig aangekleed met graften en houtwallen.
- Dezelfde maatregelen worden getroffen in de omgeving van Landsrade.
- Er wordt onderzocht of de waterpartijen op het golfterrein bij Bissen met beperkte aanpassingen geschikt kunnen worden gemaakt voor de voortplanting van vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad.
- Bij een positieve beantwoording van deze vraag worden deze maatregelen uitgevoerd en wordt ook het landbiotoop geoptimaliseerd door de aanleg van houtwallen.
- De drie deelbiotopen worden daarna met elkaar verbonden door de aanleg van poelen, graften, houtwallen en hagen.
- Indien na de herinrichting van het landschap mocht blijken dat de geelbuikvuurpad niet meer van nature in het gebied voorkomt kan herintroductie van deze diersoort worden overwogen.

6.3.5 Overige kerngebieden van de vroedmeesterpad

In de overige kerngebieden van de vroedmeesterpad vinden de volgende ingrepen plaats:

- De bestaande populaties worden veiliggesteld door het aanleggen of opnieuw geschikt maken van voortplantingsplaatsen (vooral poelen) volgens de bekende richtlijnen.
- Afhankelijk van de situatie wordt bezien of er ook andere landschapselementen dienen te worden aangelegd ter versterking van het landbiotoop.
- Er wordt overleg opgestart over de bescherming van de vroedmeesterpad in aangrenzend België en Duitsland. Bij het scheppen van verbindingzones wordt met de resultaten rekening gehouden.
- De dichtst bij elkaar gesitueerde leefgebieden van deelpopulaties worden het eerst met elkaar verbonden. In de verbindingzones worden vooral poelen aangelegd, zoveel mogelijk passend in het agrarisch natuurlandschap. Dit resulteert in eerste instantie in negen grote leefgebieden: noordrand Beneden-Geuldal, zuidrand Beneden-Geuldal, westrand van het Plateau van Margraten, streek Mheer-Noorbeek, omgeving Gerendal, Plateau van Landsrade, randen Vijlenerbosch, Kunderberg-Putberg-Imstenraderbosch en het Wormdal.
- Tenslotte worden dezelfde maatregelen genomen langs alle randen van het Plateau van Margraten, waardoor een groot aaneengesloten leefgebied voor de vroedmeesterpad ontstaat. De populaties in het Wormdal, Vijlenerbosch en Kunderberg-Putberg-Imstenraderbosch blijven mogelijk geïsoleerd.

6.4 Algemene maatregelen

6.4.1 Wetgeving

In 2000 kunnen de **Flora- en Faunawet** en de nieuwe **Natuurbeschermingswet 1998** bijdragen aan een adequate bescherming van de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad door de nadere invulling ervan. In beide wetten zijn daarvoor instrumenten opgenomen (over bescherming van gebieden c.q. leefgebieden). Op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is

het net als in de huidige Natuurbeschermingswet, mogelijk gebieden aan te wijzen als beschermd natuurmonument. De Flora- en Faunawet kent, naast de verbodsbepalingen voor de bescherming van soorten, de mogelijkheid plaatsen aan te wijzen in verband met het voorkomen van beschermde inheemse soorten.

Voor een breder inzicht in de consequenties van de internationale verplichtingen voor soorten, de aanpak van de bescherming en op de manier waarop compensatie wordt vormgegeven kan het belangrijk zijn om te weten hoe andere landen hiermee omgaan. Deze informatie is nodig voor besluitvorming in beleid en uitvoering en voor opstarten van internationale samenwerking.

Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zal vroegtijdig afstemmen met de andere overheden in Limburg over toetsing van het belang van de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad in het kader van **ruimtelijke ordening** en de Natuurbeschermingswet. Op deze wijze moet worden bereikt dat bij belangrijke functiewijzigingen in het landelijk gebied en rond stedelijke bebouwing in een vroeg stadium het belang van deze soorten wordt onderkend en adequaat wordt behandeld.

Uiteindelijk moet worden gestreefd naar een duidelijke integratie van de bescherming van deze soorten in de planvormingsfase. Belangrijke plannen in dit kader zijn:

- gemeentelijke bestemmingsplannen;
- waterbeheerplannen (integraal);
- beheerplannen t.b.v. de natuur.

Over een dergelijke basisbescherming via de ruimtelijke ordening zijn in 1999 met de provincie Limburg afspraken gemaakt. Voor toetsing van bestemmingsplanwijzigingen in actueel/potentieel leefgebied zijn voorschriften opgenomen in de Handleiding Bestemmingsplannen ca.

6.4.2 Onderhoud

Door natuurlijke oorzaken (vegetatiesuccessie, bladval) worden poelen in de loop van de tijd steeds minder geschikt als voortplantingsplaats: ze groeien dicht (foto 12), verlanden of komen in de schaduw van bomen te staan. Daarom is periodiek onderhoud nodig om poelen geschikt te houden: periodiek dient de pool te worden geschoond en zonodig uitgediept, dient omringende opgaande begroeiing te worden afgezet en dienen rasters te worden hersteld. Voor de vroedmeesterpad is het voldoende om dergelijk periodiek onderhoud elke vijf jaar uit te voeren; voor de kieskeuriger geelbuikvuurpad, die afhankelijk is van jonge poelstada, is dit elke twee jaar nodig. Voor de laatste soort is het tevens van belang om onbegroeide oeverstroken te creëren.

Het instandhouden van korte, bloemrijke vegetaties zal gebeuren door middel van maaien of, indien mogelijk, door begrazing met paarden, runderen of schapen. Bij een extensieve begrazing dienen de poelen vrij voor het vee toegankelijk te zijn. Dit heeft een positief effect op zowel land- als waterbiotoop. In dit kader past een extensief beheer met grote hoefdieren, zoals dat in natuurontwikkelingsgebieden langs rivieren en beken wordt gepraktiseerd, uitstekend. De onderhoudsfrequentie van poelen kan bij een dergelijk integraal biotoopbeheer aanzienlijk worden teruggebracht.

Voor bouw- en weiland zal minstens handhaving van de huidige waterhuishouding en van natuurlijke elementen moeten plaatsvinden. Het blijvend omzetten van grasland kan niet worden toegelaten. In beginsel zullen ook ingrepen in de geomorfologie verboden worden, tenzij het gaat om herstel van oude landschapselementen of de aanleg van nieuwe poelen in het kader van dit beschermingsplan.

6.4.3 Controle

Bij particuliere eigenaren die een onderhoudsovereenkomst hebben afgesloten is de bewaking van de functionaliteit van poelen opgenomen in het contract. Terreinbeherende instanties zullen zelf de kwaliteit van de voortplantingsplaatsen bewaken.

Er zal voor de geelbuikvuurpad een bewakingsstrategie worden opgesteld waarmee de waterhoudendheid van de voortplantingswateren wordt gecontroleerd. Hierbij kunnen naast de eigenaren ook vrijwilligers worden betrokken. Koppeling aan een controlesysteem voor het tegengaan van het wegvangen van geelbuikvuurpadden zal worden nagestreefd.

6.4.4 Reguleren van de recreatie

In situaties waarin regulering van de recreatie gewenst is zullen één of meer van de volgende maatregelen worden genomen:

- toegankelijkheid van belangrijke leefgebieden beperken tot wegen en paden.
- toegangsbeperking van belangrijke gebieden (eventueel alleen toegankelijk buiten het voortplantingsseizoen).
- toezicht houden om wegvangen tegen te gaan.
- plaatsen van informatieborden om publiekgericht voorlichting te geven.

6.4.5 Aankoop

Voor zover nodig zal aankoop van terreinen, gelegen in de leefgebieden van de aanwezige populaties, door erkende natuurterreinbeherende organisaties mogelijk worden gemaakt.

7 Actieplan

7.1. Inleiding

In de volgende paragrafen wordt de doelstelling uitgewerkt in maatregelen.

Dit beschermingsplan is onderdeel van het landelijk uitvoeringsplan soortenbeleid 2000 - 2004. De maatregelen zullen in dat kader worden uitgevoerd en, zover dat mogelijk blijkt, binnen bestaande plannen en regelingen op het gebied van

Ruimtelijke Ordening, Natuur, Milieu, Water en Landinrichting. In de actiepuntenlijst op pagina 44 is aangegeven welke organisaties bij de realisering van de verschillende maatregelen zullen worden betrokken. LNV en de provincie Limburg zijn samen verantwoordelijk voor de realisering van deze acties. De provincie Limburg is daarbij verantwoordelijk voor de coördinatie van de uitvoeringsgerichte maatregelen, de Directie Zuid van LNV voor de coördinatie met andere onderdelen (onderzoek, monitoring) en de voortgang van het beschermingsplan als totaal.

Belangrijk onderdeel van het actieplan vormt de aanleg van nieuwe waterbiotopen, qua locatie en inrichting specifiek geschikt voor één van beide paddensoorten, en het geschikt maken van de in aanmerking komende bestaande waterbiotopen. Bescherming van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad is echter alleen succesvol wanneer zowel het landbiotoop als het waterbiotoop voldoende worden beschermd. Daarom besteedt dit plan aandacht aan maatregelen voor verbetering van beide onderdelen van de leefgebieden voor deze twee soorten.

7.2 Maatregelen

7.2.1. Realiseren van kernleefgebieden

Veel van de poelen in de leefgebieden van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad zijn niet geschikt als waterbiotoop voor deze soorten. Ze zijn daarvoor niet specifiek aangelegd of worden voor deze soorten verkeerd beheerd.

Aanleg en herstel van leefgebieden, zowel het water- als het landbiotoop, voor de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad zal vooral op de nu bekende vindplaatsen en de ontwikkelingsgebieden plaatsvinden (de kernleefgebieden). Voor een deel kan realisatie plaatsvinden door herstel van bestaande biotopen, voor een belangrijk deel gaat het echter om aanleg van nieuwe biotopen binnen deze kernleefgebieden van beide soorten.

Planvorming hiervoor zal in 2000 plaatsvinden in het kader van de door de provincie Limburg op te stellen gebiedsplannen. Realisering vindt plaats binnen de bestaande programmering en regelingen voor aankoop, inrichting en beheer. Richtlijnen voor de uitvoering van de verschillende maatregelen zijn aangegeven in hoofdstuk 6.

Actie 1: Begrenzen en uitwerken op kaart van zowel de bestaande als de gewenste water- en landbiotopen per kernleefgebied van de geelbuikvuurpad (totaal 4 kernleefgebieden), en de verbindingen (situering / samenhang). Planning 2000 - 2001

Actie 2: Inrichtingsplannen opstellen voor elk van de 4 kernleefgebieden van de geelbuikvuurpad (technische aspecten / prioritering). Planning 2000 - 2001

Actie 3: Geschikt maken van 150 locaties als voortplantingswater voor de geelbuikvuurpad. Planning uitvoering 2001 - 2004.

Actie 4: Geschikt maken van 177 locaties als voortplantingswater voor de vroedmeesterpad. Planning uitvoering 2001 - 2004.

Actie 5: Aanleg van verbindingzones **binnen** de kernleefgebieden van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. Planning 2001 - 2004.

7.2.2. Beheer van kernleefgebieden.

Veel locaties in de kernleefgebieden van de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad zijn in potentie geschikt voor deze soorten. Dit geldt voor zowel de landbiotopen als voor de waterbiotopen. Omdat het beheer van deze locaties niet specifiek is toegesneden op deze soorten komen deze daar nu niet langer voor. Daarom zal in deze kernleefgebieden specifiek beheer voor deze twee soorten moeten gaan plaatsvinden. Indien dat noodzakelijk blijkt zal door de provincie Limburg aan het Ministerie van LNV worden verzocht om dit specifieke beheer in de subsidieregelingen voor natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer te doen opnemen.

Actie 6: Nauwkeurig beschrijven van beheersmaatregelen, afzonderlijk per soort, voor de leefgebieden van zowel geelbuikvuurpad als vroedmeesterpad, incl. maatregelen t.b.v. garanties voor waterhoudendheid van hun waterbiotopen in de voortplantingsperiode. Planning 2000 - 2001.

Actie 7: Beheersafspraken maken c.q. beheersovereenkomsten afsluiten voor periodiek specifiek onderhoud van leefgebieden van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad en de effecten ervan monitoren. Planning 2000 - 2004.

Actie 8: Indien/zodra de noodzaak blijkt de specifieke beheersmaatregelen voor geelbuikvuurpad c.q. vroedmeesterpad als specifiek pakket opnemen/doen opnemen in de reguliere regelingen. Planning p.m.

7.2.3. Wettelijke bescherming van leefgebieden.

Vanaf 2001 kunnen de Flora- en faunawet en de nieuwe natuurbeschermingswet 1998 bijdragen aan een adequate bescherming van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad op die plekken waar een duurzame bescherming van deze soorten en/of hun leefgebieden niet anderszins al voldoende is gerealiseerd. Nu vindt bescherming van beide soorten nog plaats middels de Natuurbeschermingswet.

Daarnaast wordt een basisbescherming voor deze soorten gerealiseerd via maatregelen in het kader van de Ruimtelijke Ordening en afstemming van overige planvorming, in het bijzonder die t.b.v. bescherming van gebieden en soorten.

Actie 10: Inzet, daar waar nodig, van wettelijke mogelijkheden (planologische bescherming, beschermd natuurmonument, beschermde leefomgeving) voor de duurzame bescherming van leefgebied van de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad, zowel binnen als buiten de kernleefgebieden. Planning 2000 - 2004.

Actie 11: Werkafspraken tussen beheerders en controlerende instanties over controle op de bescherming van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad, specifiek gericht op het voorkomen van wegvangen van exemplaren en controle op de waterhoudendheid van de waterbiotopen gedurende de voortplantingsperiode. Planning 2000 - 2004.

Actie 12: Optimaliseren van de afstemming tussen de diverse beleidslijnen, instrumenten en planvorming op gebiedsniveau, t.b.v. bescherming van beide soorten. Planning 2000 - 2004

Vorb.: - Landinrichting Mergelland (rest-gronden).
- ROM-Mergelland
- Bufferingsbeleid water.

Actie 13: Afstemmen van de recreatiemogelijkheden in leefgebied van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad op de

beschermingsdoelen per locatie. Planning 2000 - 2004. Afspraken hierover vastleggen met terreineigenaren en terreinbeheerders.

7.2.4 Onderzoek.

Van de biologie van geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad is vrij veel bekend. Dat geldt niet voor hun relatie met de omgeving: ((landschaps-) ecologie). Onderzoek naar aspecten van deze relatie heeft prioriteit. Ook is te weinig bekend over de mogelijkheid om kansen voor beide soorten te koppelen aan plannen m.b.t. oppervlaktewater/ inrichting van beekdalen.

Actie 14: Onderzoek verbindingzones tussen de verschillende kernleefgebieden van de geelbuikvuurpad en tussen de verschillende kernleefgebieden van de vroedmeesterpad. Planning 2003 - 2004.

Actie 15: Onderzoek naar optimale inrichting en ontwikkeling van beekdalen voor geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. Planning 2001 - 2002.

Actie 16: Habitat-geschiktheidstudie uitvoeren in potentieel geschikte leefgebieden (waaronder Plateau van Landsrade en Beneden-Geuldal). Planning 2003 - 2004.

7.2.5 Herintroductie

Omdat nog niet alle deskundigen het eens zijn over de vraag of en wanneer tot kweek, lokaal terugzetten en/of herintroductie van geelbuikvuurpadden moet worden overgegaan is deze mogelijkheid als optie in het actieplan opgenomen. Over de noodzaak ervan zal in elk planjaar opnieuw worden beslist. Op basis van de jaarlijkse inventarisaties zal worden bezien of de populatie zich beneden de kritische grens bevindt en of kweken onder gecontroleerde omstandigheden noodzakelijk is. Gestreefd zal worden naar een natuurlijke kolonisatie binnen de kerngebieden en de ontwikkelingsgebieden vanuit de huidige verspreidingsgebieden. Indien spontane kolonisatie niet optreedt, kan herintroductie in een geschikt gebied een middel zijn mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- Het land- en waterbiotoop is geschikt voor de dieren.
- De oorzaak van het verdwijnen is weggenomen, en de oorzaak van het niet verschijnen (voorzover bekend) kan niet worden weggenomen.
- Spontane herkolonisatie blijkt of lijkt niet binnen redelijke termijn op te treden. Bij de beoordeling van een "redelijke termijn" zal het oordeel van betrokken overheden en organisaties over zin en wenselijkheid van introductie in belangrijke mate worden meegewogen.
- Er kunnen geschikte dieren voor uitzetten worden verkregen zonder dat dit nadelig is voor de populatie elders. Er kunnen zowel eieren, larven als volwassen dieren worden gebruikt voor uitzetting. De keuze hangt af van de populatie waaruit de dieren worden weggenomen en van de situatie op de uitzetlocatie.
- Uitgaande van het succesvolle behoud van de huidige populatie is herintroductie vooralsnog pas aan de orde nadat de voorgenomen maatregelen in de kerngebieden zijn gerealiseerd. Alleen acuut uitstervingsgevaar kan een reden zijn om eerder over te stappen op een versterking van de populatie. Die situatie geldt voor de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad nu nog niet. Voor het evt. uitzetten van nieuwe populaties geelbuikvuurpadden komen de herstelde en nieuw aangelegde poelen in de vier kernleefgebieden het eerst in aanmerking.

Actie 17: Het, als voorbereiding, opstellen van een kweek- en herintroductieprogramma voor de geelbuikvuurpad (voor zowel de bekende gebieden als de ontwikkelingsgebieden; de kernleefgebieden). Planning 2000.

Actie 18: P.M.: Het voorbereiden van een ontheffingsaanvraag (in het kader van de Natuurbeschermingswet) c.q. het besluiten tot opstarten van het kweek- en uitzetprogramma.

Actie 19: PM = Het uitvoeren van het kweek- en herintroductieprogramma voor de geelbuikvuurpad.

7.2.6. Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie van het soortbeschermingsplan en de daarin genoemde activiteiten gebeurt onder verantwoordelijkheid van het Expertisecentrum LNV, onderdeel Natuurbeheer te Wageningen. Bij de uitvoering van inventarisaties etc. zullen zoveel als mogelijk andere organisaties en overheden worden betrokken.

Actie 20: Beschrijving inhoud en methoden (planning 2000) m.b.t.:

- het meten van de aantallen en de locaties
- het meten van de voortgang in de acties
- het meten van de effecten van de acties.
- het monitoren van de herintroducties.

Actie 21: Het jaarlijks inventariseren van aantallen en locaties m.b.t geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad, te beginnen in 2000.

Actie 22: Het jaarlijks inventariseren van de voortgang in de acties van het beschermingsplan.

Actie 23: Het jaarlijks evalueren van de effecten van de uitgevoerde acties, incl. het monitoren van de effecten van het specifieke beheer.

Actie 24: Eind-evaluatie van het beschermingsplan GBV/VP. (planning 2004).

Actie 25: PM = Het monitoren van de herintroductie-acties.

Actie 26: Uitwisseling informatie/ samenwerking opstarten met Duitsland en België. Planning 2000 - 2004.

7.2.7 Voorlichting.

Het voorkomen van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad in Nederland beperkt zich tot Zuid-Limburg. In deze streek zal bijzondere aandacht moeten worden geschonken aan voorlichting over het voorkomen en het gedrag van beide bedreigde amfibie-soorten. Daarvoor zal zoveel als mogelijk worden aangesloten bij overige activiteiten op het gebied van natuurvoorlichting en -educatie. Het Ministerie van LNV en de Provincie Limburg zullen initiatieven op dit vlak ondersteunen.

- Actie 27: Voorlichtingsmateriaal / Algemene voorlichting. Planning 2000 - 2004.
- A: Vervaardigen en uitgeven van een publieksfolder door de terreinbeherende instanties waarin de problematiek en de noodzaak van de bescherming van amfibieën in het algemeen, en van de vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad in het bijzonder, uiteengezet zal worden gezet.
- B: Op relevante plaatsen aanbrengen van informatiepanelen over geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad.
- C: Vervaardigen van audio-visueel materiaal over de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad voor gebruik in het onderwijs t.b.v. andere vormen van natuureducatie en -voorlichting.
- D: Het samenstellen van een (semi-)permanente tentoonstelling over beide diersoorten, voornamelijk voor gebruik in Zuid-Limburg.
- Actie 28: Kennisoverdracht aan terreinbeheerders over specifiek / periodiek onderhoud en beheer van natuurgebieden en landschapselementen t.b.v. geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad. Deze activiteit zal worden gekoppeld aan voorlichting c.q. cursussen over onderhoud en beheer t.b.v. andere specifieke soorten van Midden- en Zuid-Limburg. Planning 2000 - 2004
- Actie 29: Kennisoverdracht aan / betrekken van natuurvrijwilligers bij de bescherming van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad door hen in te schakelen bij inventarisatiewerk en het aanleggen en onderhouden van (deel-) leefgebieden voor beide soorten. Planning 2000 - 2004

Samenvatting

1. vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad zijn binnen het grootste deel van hun verspreidingsgebied sterk in hun voortbestaan bedreigd. Dit geldt zeker voor West-Europa; de situatie in Oost-Europese landen is veelal onduidelijk.
2. Hun areaal is in het gehele verspreidingsgebied sterk versnipperd tot lokale populaties (ook in Nederland).
3. In Nederland geldt voor de geelbuikvuurpad acuut uitstervingsgevaar. Voor de vroedmeesterpad zijn er op korte termijn nog overlevingskansen, maar op langere termijn is de situatie voor deze soort eveneens zorgelijk, tenzij maatregelen, zoals voorgesteld in dit plan, worden genomen.
4. Hoofdoorzaak van de bedreiging van de soorten is het verloren gaan van water- en landbiotopen die de dieren in hun actieve periode bezetten.
5. Er worden nog steeds dieren uit de vrije natuur weggevangen.
6. Er zijn voor de geelbuikvuurpad nog slechts één en voor de vroedmeesterpad nog 14 zogenaamde kerngebieden met levensvatbare populaties te onderscheiden.
7. Er zullen maatregelen worden genomen of bevorderd die tot herstel en duurzaam voortbestaan van de Zuid-Limburgse populaties van de vroedmeesterpad en de geelbuikvuurpad moeten leiden. Nadruk hierbij ligt op het geschikt maken van 460 voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad en 513 poelen voor de vroedmeesterpad.
8. Daarnaast worden de jaarlijks noodzakelijke beheersmaatregelen uitgevoerd. Het onderhoud van alle wateren die van betekenis zijn voor beide soorten wordt veiliggesteld.
9. Tevens wordt aandacht besteed aan de aanleg en het herstel van landschapselementen als graften, houtsingels, heggen of kleine bosjes en holle wegen.
10. Onderzoek naar de bedreigingen en naar adequate beschermingsmaatregelen voor beide soorten zal worden bevorderd.
11. Aan de voorlichting over de bedreigingen en bescherming van beide soorten zal met name in Zuid-Limburg bijzondere aandacht worden geschonken.
12. Het plan zal resulteren in een viertal grote leefgebieden voor de geelbuikvuurpad waardoor deze soort duurzaam voor ons land kan worden behouden. De vroedmeesterpad zal na realisatie van het plan weer in grote delen van Zuid-Limburg een algemeen voorkomend amfibie zijn.